

1.

Centrum Raciborza ok. roku 1249 (przed zdobyciem miasta przez wojska biskupa ołomunieckiego Brunona von Schauenburg).

Kolorem żółtym zaznaczony jest przypuszczalny przebieg ulic miasta.

Na rynku zaznaczony jest ratusz (na zielono) z wieżą po stronie zachodniej. Pierwszy ratusz stał w tym miejscu od ok. 1207 do 1546 roku. W XIII i XIV wieku był to budynek o szkieletcie drewnianym ze ścianami wypełnionymi cegłą (Fachwerkhaus). Ceglany gotycki ratusz zbudowano w I poł. XIV wieku. Ratusz spalił się w 1546 roku i już go nie odbudowano.

Przed ratuszem stał pręgierz - czerwony punkt.

Poniżej ratusza są sukiennice - na fioletowo. W XIII i I poł. XIV w. była to budowla o szkieletcie drewnianym a w połowie XIV wieku były sukiennice zbudowane z cegły ze sklepieniem krzyżowym i otwartymi ścianami z gotyckimi arkadami. Sukiennice uległy zniszczeniu prawdopodobnie w tym samym czasie co ratusz.

W północnej części rynku to Dom Kupców - kolor ciemnoniebieski. Zabudowa północnej części rynku uległa zniszczeniu w pożarze miasta w 1574 roku i jej już nie odbudowano.

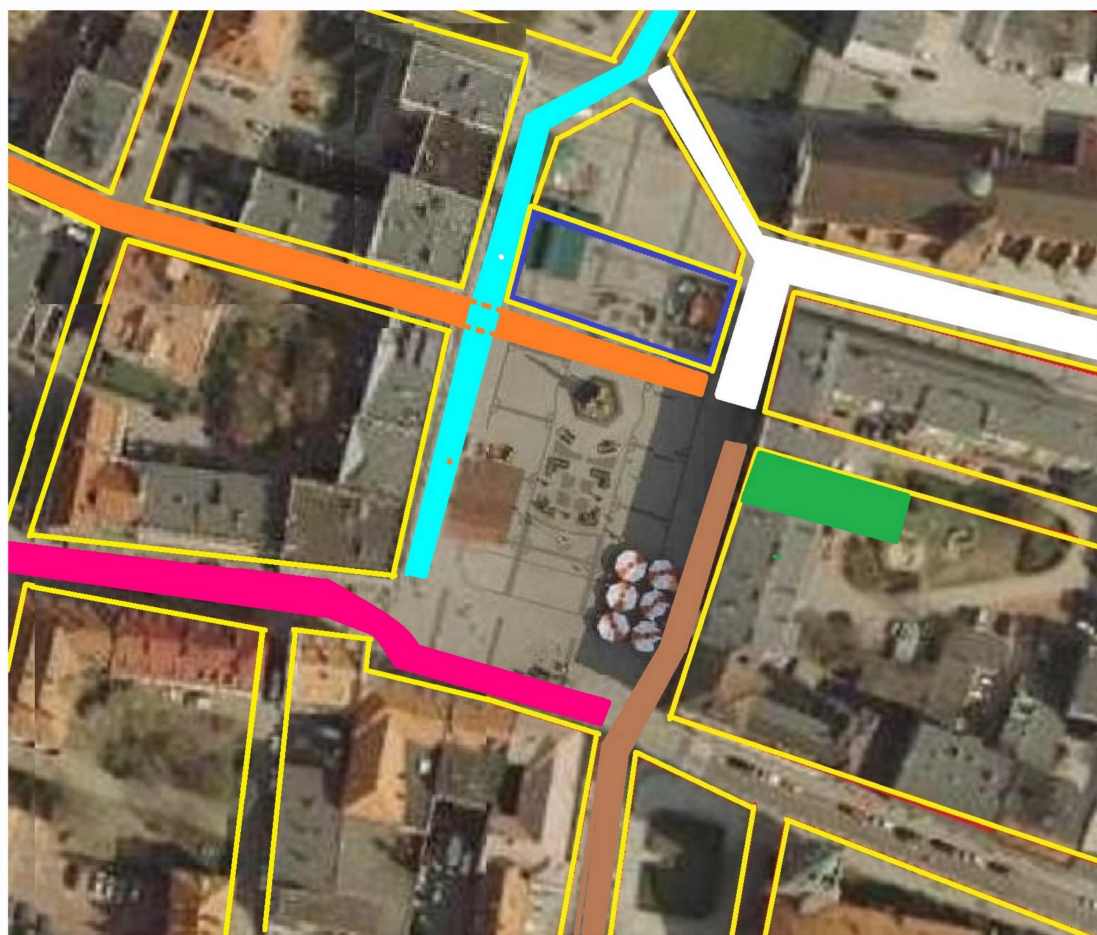
Kolorem ciemnobrązowym zaznaczony jest przebieg murów miasta w I poł. XIII wieku i położenie pierwszej Bramy Odrzańskiej. Po zdobyciu i spaleniu miasta w 1249 roku przez wojska biskupa Brunona von Schauenburg prawdopodobnie miasto musiało rozebrać także mury obronne.

Ok. 1250 - 1260 obszar miasta powiększono na północ (zbudowano Bramę Odrzańską na nowym miejscu) i na wschód - powstał tam Plac Zborowy.

W 1267 roku obszar miasta powiększono także na południu. Powstała ulica Nowa z Bramą Nową oraz Nowy Rynek (północna część placu Długosza).

Kolorem jasnoniebieskim zaznaczony jest przebieg fosy przed murami miasta z I poł. XIII w.

2. Raciborski rynek w latach 1546 - 1574

Po spaleniu się pierwszego ratusza w 1546 roku, przeniesiono siedzibę władz miasta do domu wdowy po Georgu (Gregor) Korytko - zielony prostokąt - w północno - zachodnim narożniku rynku. Dom był przyporządkowany do Neuegasse (ul. Nowa). Drugi ratusz był w tym miejscu tylko 18 lat. Spalił się w pożarze miasta w 1574 roku.

W 1574 roku spaliły się też budynki w północnej części rynku. (żółto - niebieska ramka i nieforemny trapez powyżej.). Zabudowy tej strony rynku nie odbudowano i od tej pory ma on takie rozmiary jak obecnie.

Zaznaczony żółto - niebieską ramką budynek, to Dom Kupców, choć należy przypuszczać, że w XVI wieku już on nie istniał - brak wzmianek w źródłach. W XVI wieku były tam chyba domy mieszczańskie.

Pogrubione różnokolorowe linie, to przyporządkowanie ulic Ringu. Kolor jasnoniebieski - Odeggasse. Pomarańczowy - Fleischergasse. Różowy - Lange-gasse. Jasnobrązowy - Neuegasse.

Białym kolorem zaznaczona jest Dominikanergasse. Po pożarze 1574 roku część Dominikanergasse znalazła się na rynku.

3. Raciborski ratusz w latach 1574 - 1825

Trzeci ratusz znajdował się w północno - wschodnim narożniku powiększonego, po pożarze miasta w 1574 roku, rynku. Obok kościoła św. Jakuba. To ten zielony prostokąt. Pomarańczowy kwadrat na tym zielonym prostokącie to wieża ratuszowa. Budynek ratusza rozebrano w pierwszych miesiącach 1825 roku.

Obok znajdowały się różne przybudówki, które należały do ratusza.

Kolorem fioletowym (nr.2) oznaczona jest Spritzhaus czyli remiza strażacka.

Obok , nr. 3 - kolor jasnoniebieski, to szopa w której przechowywano budy jarmarczne.

Nr. 4 - kolor różowy to wozownia i mieszkanie woźnicy.

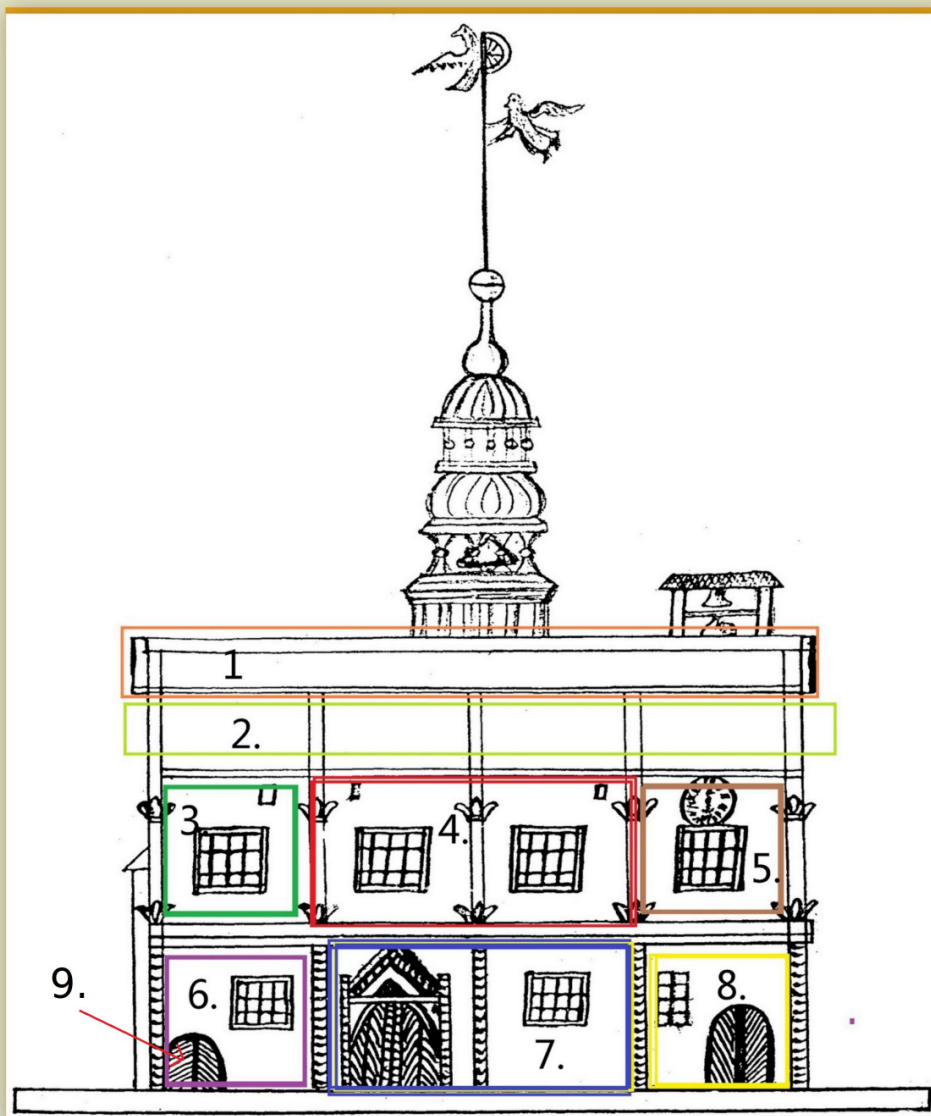
Na skosie, pod murem klasztornym, ok. 1700 roku postawiono budynek Odwachu czyli budynek Straży Miejskiej. Stał on w tym miejscu do ok. 1868 roku. - nr.1, kolor niebieski.

4

Fragmenty dwóch widoków Raciborza Friedricha Bernharda von Werner z połowy XVIII wieku, na których widoczny jest ratusz w różnych okresach. Po lewej, to ratusz w roku 1650 (w środku, nr.7 - Werner skopiował prospekt Meriana z 1650 rok). Można tu zobaczyć, że dach ratusza był zwrócony szczytem do rynku. Tak ratusz wyglądał w latach 1574 - 1660. W 1660 roku ratusz przebudowano. Po prawej - nr. 6. Zmieniono też konstrukcję dachu. Teraz ściana szczytowa była zwrócona w stronę kościoła św, Jakuba. Ratusz też powiększono. Od strony podwórza wieża została obudowana i zrobiono barokowy chełm wieży. Trzeci prospekt to fragment mapy Śląska Wenera. Tutaj ratusz widoczny jest najlepiej. Na weducie ratusz jest widoczny w lewej połówce, w środku. Można rozpoznać rozkład okien w ścianie szczytowej i kształt naczółka.

5. Rysunek ratusza, zrobiony przez Bernharda Lachmanna, przed jego rozbiórką w 1825 roku.

Ratusz miał taki wygląd od przebudowy w roku 1660. Przebudowano wtedy piętro ratusza, poddasze, konstrukcję dachu. Powiększono budynek od podwórza, obudowując wieżę. Sama wieża otrzymała, nowy barokowy hełm z iglicą na której był raciborski herb i anioł. Na tym rysunku można zauważyć, że na wieży był zawieszony dzwon.

Rysunek jest nienajlepszy, to spróbuję wyjaśnić co tam jest. Nr. 1 to dach, dwuspadowy, pokryty gontem. Spady dachu były w stronę rynku i podwórza. ściany szczytowe zwrócone były w stronę kościoła św. Jakuba i sąsiedniej kamienicy. Posiadał 5 naczółki podobne do tych na ścianie szczytowej Odwachu i przebudowanej w 1655 roku ściany szczytowej kościoła św. Jakuba. Nr. 2 to ściana poddasza. Na poddaszu były pomieszczenia ratuszowe. W ścianach szczytowych były pojedyncze okna. Nr. 3 to biuro burmistrza. W ścianie szczytowej od strony kościoła, były dwa okna innych pomieszczeń biurowych. Nr. 4. to sala reprezentacyjna i posiedzeń Rady Miasta. Nr. 5 pomieszczenie z mechanizmem zegara na ścianie ratusza. Zegar zamontowano tam w XVIII wieku. Na dachu zrobiono sygnaturkę, która wybijała godziny. Za tym pomieszczeniem znajdowała się ratuszowa kuchnia. Parter budynku. Tu da się rozpoznać, że ratusz zrobiono z dwóch sąsiadujących gotyckich kamienic. Nr. 6 to Registratura - wejście przez sień (Nr. 7) Nr. 9 to Ratskeller - piwnica gdzie można się było napić piwa, wina, miodu i likierów. Do piwnicy wchodziło się po schodach od strony rynku. Nr. 7 to główne wejście do ratusza z zadaszeniem przed nim, podpartym na dwóch filarach. Za gotyckimi drzwiami ratusza była sień z której przechodziło się do wieży, gdzie była klatka schodowa i "Buda Chlebowa", gdzie sprzedawano chleb (okno nad nr. 7) oraz pomieszczenia gdzie przechowywano łąwy i stoły. Nr. 8 to pomieszczenie Wagi Miejskiej.

6. Fragment planu Raciborza Andre Wihrheima z roku 1812 (plan miał orientację zachodnią). Centrum Raciborza z rynkiem i ratuszem.

Plan pokazuje to samo co zaznaczyłem na planszy nr. 3.

Ratusz jest tutaj w dolnej części rynku, pod numerem 9. Wieży ratuszowej nie można tutaj zauważyć, bo była wbudowana w budynek ratusza. Ten wystający na podwórze kawałek budynku to były chyba toalety. Do ratusza, od strony kościoła, przylega remiza strażacka murowana. Poniżej remizy jest drewniana szopa, gdzie przechowywano budy jarmarczne. Poniżej podwórza ratuszowego jest wozownia (nr.152) z mieszkaniem woźnicy.

Stojący przed kościołem św. Jakuba Odwach miał nr. 8 na rynku a nie 11. Do kościoła św. Jakuba wchodziło się wtedy przez boczne wejście.

Po drugiej stronie rynku widać, że wtedy nie było jeszcze tego zwężenia ul. Rzeźniczej. Właściciele domu nr. 3 przywłaszczyli sobie kawałek ul. Rzeźniczej.

Nieistniejąca kamienica na rogu ul. Chopina i Odrzańskiej zaliczana była wtedy do rynku, miała nr.7.

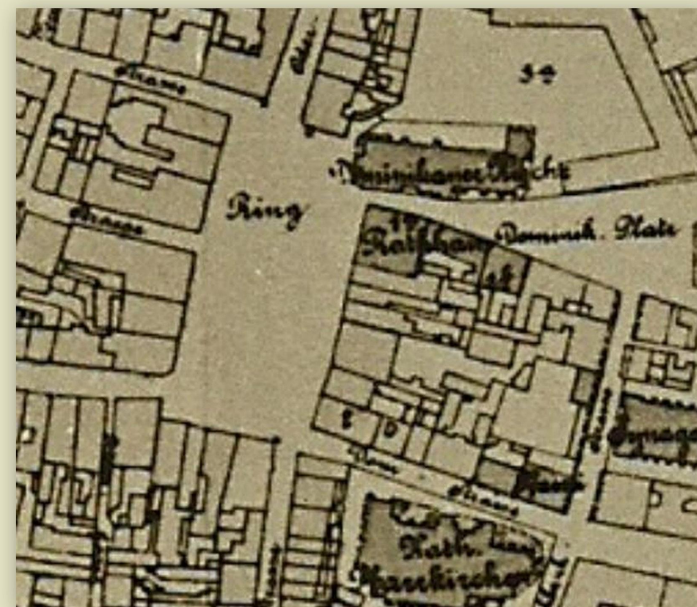
7.

W lutym i marcu 1825 roku rozebrano stary ratusz i przystąpiono do budowy nowego. Nowy ratusz oddano do użytku w 1826 roku. Historia jego powstania jest dosyć dobrze znana i opisana - odsyłam do książek P. Newerli. Wygląd zewnętrzny ratusza jest też doskonale znany. Ratusz był najczęstszym motywem raciborskich pocztówek. Dzięki nim możemy prześledzić zmiany zachodzące w otoczeniu ratusza. Po lewej chyba najstarszy zachowany widok ratusza - litografia z połowy XIX wieku. Stał jeszcze wtedy Odwach. Kościół miał barokową fasadę. Sąsiednie kamienice też wyglądały inaczej. Pocztówka po prawej pokazuje ratusz i otoczenie ok. 1900 roku. To pokolorowane zdjęcie. Jeden z wielu raciborskich zakładów produkujących takie pocztówki a wcześniej litografie znajdował się w tej kamienicy obok ratusza. Natomiast o samym ratuszu, jego planach, rozkładzie pomieszczeń prawie nic nie wiadomo. Ratusz spłonął w 1945 roku. Wypalony budynek nadawał się do odbudowy, jednak postanowiono go rozebrać

8.

Fragmenty trzech planów Raciborza z rzutem rynku i ratusza. Pierwszy po lewej to fragment planu Gustava Gehlich z 1864 roku. W środku to z planu miasta z lat 70 - tych XIX wieku. Trzeci fragment pochodzi z planu miasta i pól Raciborza Alfreda Schylli z 1897 roku. To był ostatni plan, który pokazywał szczegółowo zabudowę miasta. Na planie z 1864 roku nie ma już Odwachu ale w rzeczywistości jeszcze tam był. Odwach był już przeznaczony do rozbiórki. Zmieniono już numerację budynków. Ratusz miał nr. 8. Do ratusza należały też budynki od strony kościoła dominikańskiego. Skrzydło bez numeru i budynek nr. 176. W latach 70 - tych XIX wieku wprowadzono w mieście numerację domów według ulic. Ratusz otrzymał nr. 1 na rynku. Budynek z hotelem obok kościoła św. Jakuba miał ostatni numer na rynku, 18. Wcześniej zaliczony był do ul. Odrzańskiej. Narożna kamienica na ul. Chopina i Odrzańskiej, wcześniej zaliczana do rynku, była teraz nr. 1 na Jungfern Strasse (Panieńska - Chopina).

Rotiborzs - Ring

ze zbiorów

H.S.